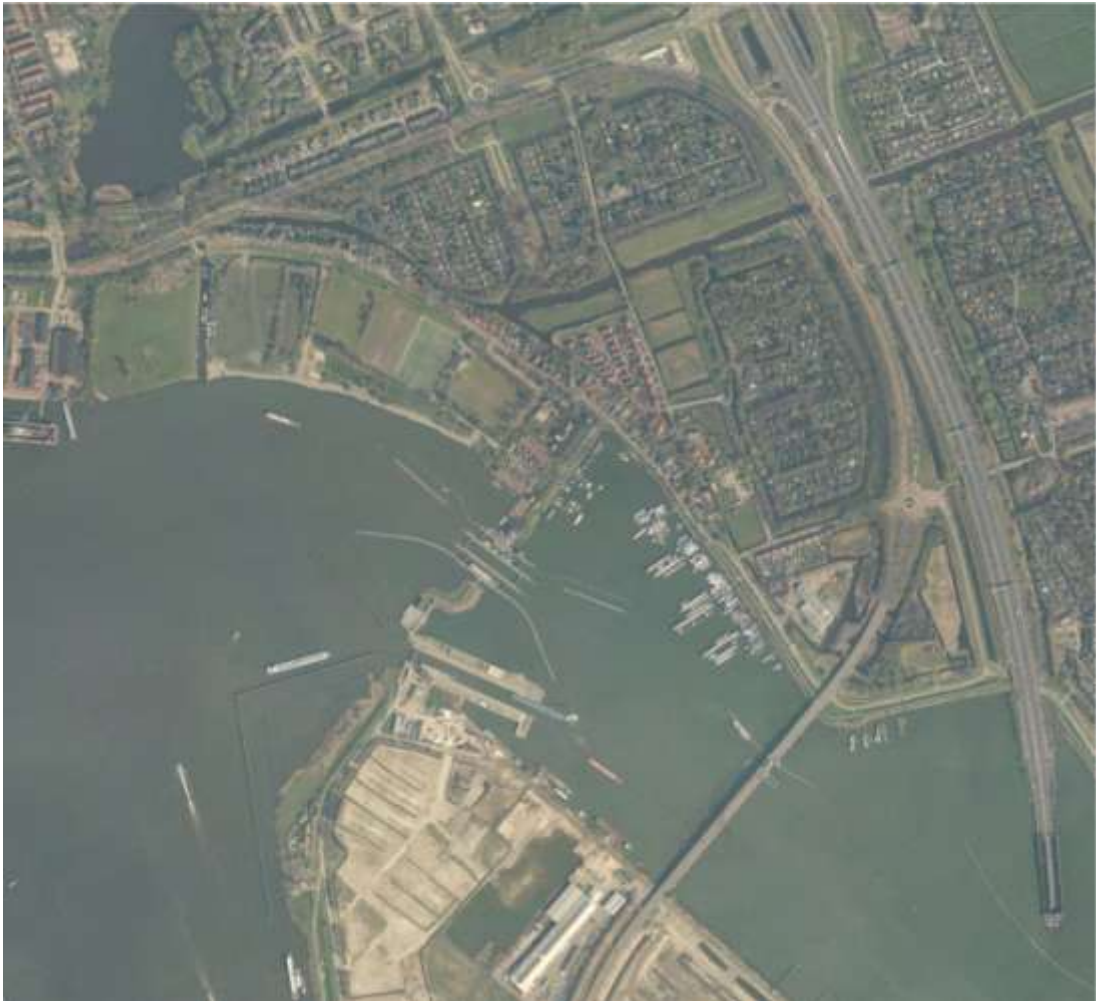

Natuurtoets Bestemmingsplan Schellingwoude

Gemeente Amsterdam

Dienst Ruimtelijke Ordening

Beleidsteam Stad

Auke Brouwer

April 2011

Inhoud

1. Samenvatting en conclusies	3
2. Inleiding.....	4
3. Kaders	6
4. Beschrijving van het gebied en inventarisatie.....	7
5. Ingrepen en analyse van de effecten op flora en fauna	9
6. Consequenties natuurwetgeving en ontheffing Flora- en faunawet	9

1. Samenvatting en conclusies

Voor het plangebied Schellingwoude in het Stadsdeel Noord wordt een nieuw bestemmingsplan opgesteld. Het plan is conserverend ten aanzien van bebouwing. Het plan is gericht op behoud en herstel van de bestaande bebouwing, grootschalige nieuwbouw wordt niet mogelijk gemaakt. In dit onderzoek is nagegaan of er vanuit de natuurwetgeving consequenties zijn voor het plan. Voor dit gebied gaat het vooral om de Flora- en faunawet. In het plangebied komen een aantal beschermde dier- en plantensoorten voor. Ook relatief kleine ingrepen kunnen effect hebben op deze soorten. Veel gebouwen in het plangebied zijn geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen of vogels. Bij sloop of grote renovatie van gebouwen is dan ook vrijwel altijd nader onderzoek nodig. Onderzoek naar aan- of afwezigheid van vleermuizen dient volgens een vastgesteld onderzoeksprotocol plaats te vinden. Dit betekent dat er in de periode dat vleermuizen actief zijn - van april tot oktober - meerdere keren gekeken moet worden. Bij de planning van een ingreep moet hier rekening mee worden gehouden. Indien er verblijfplaatsen van vleermuizen in gebouwen worden aangetroffen zijn mitigerende en compenserende maatregelen om de populatie in stand te houden nodig. Als het vleermuizenonderzoek aan de voorwaarden voldoet en de maatregelen om de populaties in stand te houden voldoende zijn wordt naar verwachting een ontheffing van de Flora- en faunawet verleend. Voor de meeste broedvogels geldt dat de nesten alleen gedurende de broedperiode beschermd zijn. Nesten van gierzwaluwen, ransuilen en sperwers zijn echter het hele jaar beschermd. Voor de gierzwaluw, de ransuil en de sperwer is het niet mogelijk om een ontheffing voor verwijderen van vaste verblijfplaatsen te krijgen. Er zullen voldoende mitigerende en compenserende maatregelen moeten worden getroffen om de populaties in stand te houden. Voor twee kleine nieuwbouwprojecten is in een eerder stadium al een Natuurtoets gemaakt. Voor de locatie Paterslaan wordt aanbevolen om nader onderzoek naar vaste verblijfplaatsen van vleermuizen te doen.

Ligging plangebied

2. Inleiding

Het project

Het nieuwe bestemmingsplan is conserverend ten aanzien van bebouwing. Het plan is gericht op behoud en herstel van de bestaande bebouwing, grootschalige nieuwbouw wordt niet mogelijk gemaakt. Voor de projecten aan de Paterslaan en Schellingwouderdijk zijn separaat natuurtoetsen gemaakt.

Werkwijze

Deze toets behandelt eerst de wettelijke en beleidskaders. Daarna volgt een beschrijving van het gebied en de soorten die er voorkomen dan wel verwacht kunnen worden. Vervolgens worden de mogelijke effecten van beperkte ingrepen heeft op de aanwezige soorten beschreven. Tenslotte wordt beoordeeld of er omstandigheden zijn, waarbij een ontheffingsaanvraag van de Flora- en faunawet aangevraagd moet worden. Op 5 april 2011 is het plangebied bezocht.

Eerder onderzoek

Gegevens over het voorkomen van soorten worden sinds 1990 bijgehouden in de 'Ecologische Atlas Amsterdam'. De grotere groengebieden zijn regelmatig geïventariseerd. De soortgroepen waarvan de gegevens zijn bijgehouden zijn zoogdieren, broedvogels, reptielen, amfibieën, vissen, kreeftachtigen, dagvlinders, sprinkhanen, krekels en libellen. Locaties van roepende rugstreeppadden worden elk jaar in kaart gebracht. In 2004 en 2005 zijn alle kolonies huismussen in de openbare ruimte van Amsterdam geïventariseerd. Recente presentaties van inventarisaties van beschermde soorten zijn te vinden op <http://www.flora-fauna.amsterdam.nl>.

Naar de effecten van de twee kleine woningbouwprojecten is door Zoon Buro voor ecologie in 2010 onderzoek gedaan (Natuurtoets Schellingwoude Amsterdam). Hieronder de conclusie met betrekking tot de effecten van de plannen op beschermde soorten:

Effecten van het plan op beschermde soorten

Locatie Schellingwouderdijk 339-341

Woningbouw op deze locatie zal van invloed zijn op Ringslang en mogelijk binnenkort de Otter in de aangrenzende hoofdgroenstructuur. Gebruik van woonkavel aan het water leidt tot verstoring als leefgebied en als verbindinggebied. Ook broedvogels in de aangrenzende hoofdgroenstructuur kunnen door de nabijheid van woningen negatief worden beïnvloed.

Locatie Paterslaan

Leidt niet tot significante verstoring van soorten. De sloten en bosgordels rond het tuinpark vormen voldoende doorganggebied voor deze soorten. Nader onderzoek lijkt nodig naar het voorkomen van winter- en zomerverblijfplaatsen van vleermuizen in de gebouwen van dit terrein.

Begrenzing van het plangebied

Het plangebied ligt in het Stadsdeel Noord en wordt begrensd door het IJ en de Zuiderzeeweg, die vanaf de Schellingwouderbrug rond het plangebied loopt.

Locaties twee woningbouwprojecten:

A = Locatie Schellingwouderdijk 339-341, op het terrein van het voormalige tuincentrum Bert Pols

B = Locatie Paterslaan

3. Kaders

Wettelijke kaders	
Natuurbeschermingswet (1998) - Natura-2000 (gebiedsbescherming)	Gebiedsbescherming - Natuurbeschermingswet 1998: Natura 2000 Onder de Natuurbeschermingswet 1998 (Nb-wet) zijn gebieden aangewezen die onderdeel uitmaken van de Europese ecologische hoofdstructuur, de Natura 2000 gebieden genaamd. Indien een ruimtelijke ontwikkeling plaatsvindt in of in de nabijheid van een Natura 2000 gebied moet worden onderzocht of de ontwikkeling de kwaliteit van het gebied kan verslechteren of verstoren. Indien het bestemmingsplan de kwaliteit van een Natura 2000 gebied kan verslechteren of verstoren dient er een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet te worden aangevraagd.
Flora- en faunawet en gedragscode (soortbescherming)	In april 2002 is de Flora- en faunawet (Ffwet) van kracht geworden. Op grond van deze wet zijn vrijwel alle in het wild en van nature in Nederland voorkomende dieren, beschermd. De Ffwet bevat verbodsbepalingen met betrekking tot het aantasten, verontrusten of verstoren van beschermde dieren en plantensoorten, hun nesten, holen en andere voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen. Bij vrijwel alle ingrepen moet met door Flora- en faunawet beschermde soorten rekening worden gehouden. De beschermde soorten zijn met behulp van tabellen onderverdeeld in verschillende niveaus van bescherming. Voor het bestemmingsplan moet inzichtelijk worden gemaakt voor welke soorten er mogelijk ontheffing van de Flora- en faunawet moet worden aangevraagd en onder welke voorwaarden deze naar alle waarschijnlijkheid verkregen zal worden.
Beleidskaders	
Rode lijstsoorten (landelijk beleid)	Eens per tien jaar worden er Rode lijsten opgesteld. Hierop komen soorten die om verschillende redenen sterk in aantal achteruitgaan. Voor het Ministerie van LNV zijn de rode lijsten mede richtinggevend voor het te voeren natuurbeleid. Het Ministerie stimuleert dat bij bescherming en beheer van gebieden rekening wordt gehouden met de Rode-lijst-soorten, en dat zo nodig en zo mogelijk aanvullende soortgerichte maatregelen zullen worden genomen.
Ecologische Hoofdstructuur (landelijk en provinciaal beleid)	Voor heel Nederland zijn natuurgebieden met verbindingzones vastgelegd. Dit noemen we de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De EHS is een belangrijk middel om de hoofddoelstelling van het natuurbeleid te bereiken: natuur en landschap behouden, versterken en ontwikkelen, als essentiële bijdrage aan een leefbaar Nederland en een duurzame samenleving. De EHS moet er onder meer toe bijdragen dat afspraken over het behoud en het herstel van biodiversiteit worden nagekomen. Na realisatie is de structuur uiteindelijk grensoverschrijdend, zodat diersoorten zich vrij kunnen bewegen en vermengen over Europa. Bij kwantitatieve of kwalitatieve aantasting van de EHS dient gecompenseerd te worden volgens de in de Nota Ruimte vastgelegde regels.
Hoofdgroenstructuur (Structuurvisie gemeentelijk beleid)	In de structuurvisie van de gemeente Amsterdam (2011) worden een aantal groengebieden planologisch beschermd. Deze zijn vastgelegd in de Hoofdgroenstructuur. Functiewijzigingen zijn mogelijk en moeten aan een toetsingscommissie (TAC) worden voorgelegd. Voor inpassingen zijn richtlijnen opgesteld.
Groenstructuur van stadsdeel Amsterdam-Noord Natuureffectrapportage stadsdeel Amsterdam-Noord Ontwikkelingsplan natuur in de stad Amsterdam-Noord (Beleid stadsdeel Amseterdam-Noord)	De oeverzone van Schellingwoude is in het kader tussen IJ en Gouw ontwikkeld als recreatieve en groene zone.

4. Beschrijving van het gebied en inventarisatie

Omgeving

Het plangebied grenst aan het landelijk gebied. Het veenweidegebied Waterland ligt net ten noorden van de volkstuintuinen langs de A10. Aan de oostkant ligt de ecologische zone Schellingwoude, ingericht voor ringslang en Noordse woelmuis.

Het plangebied

Door het gebied loopt een oude IJ-dak, waaraan het oude dorpje Schellingwoude ligt. Verder zijn er twee grote volkstuintuinen, Wijkergouw en Rust en Vreugd, en een sportpark, Schellingwoude. Tussen het sportpark en het IJ ligt een zone, die kort geleden is ingericht voor natuur. Achter de dijk, ingesloten tussen de volkstuintuinen, ligt een zone met grasland op veenweide met een hoog waterpeil. De volkstuintuinen zijn zeer dicht begroeid met verschillende soorten bomen en struiken, waaronder veel coniferen. Om de volkstuintuinen loopt een brede natuurlijke boomsingel.

Ecologische verbinding

Vanuit Waterland kunnen oevergebonden dieren via de Weersloot het plangebied bereiken. Grondgebonden dieren kunnen zich via de volkstuintuinen verplaatsen. Het plangebied is dus in principe bereikbaar voor al de in de omgeving voorkomende soorten.

Inventarisatie: aangetroffen en verwachte soorten

Zoogdieren

De algemene zoogdieren van bosmuis, veldmuis, dwergmuis, dwergspitsmuis, egel en mol kunnen worden verwacht. Voor roofdieren als hermelijn, wezel en vos is er voldoende schuilgelegenheid. Voor de meer bijzondere zoogdiersoorten, Noordse woelmuis en waterspitsmuis, is er in het plangebied geen leefgebied. Zij kunnen wel in de nabijheid, bijvoorbeeld de ecologische zone bij Schellingwoude worden verwacht.

Voor vleermuizen (gewone en ruige dwergvleermuis en laatvlieger) is er zeer goed foerageergebied rond en in de tuinen en in de volkstuintuinen en rond de bomen op de dijk. Potentiële verblijfplaatsen in gebouwen zijn er in de meeste huizen langs de dijk.

Broedvogels

De hoge bomen op de dijk, de tuinen en de volkstuintuinen bieden goede mogelijkheden voor veel vogelsoorten. Er is een breed scala aan tuinvogels. In de volkstuintuinen of in de omringende boomsingel zijn meer bijzondere vogels te verwachten, zoals de ransuil en de sperwer. Opvallend is het ontbreken van kolonies huismussen bij de dijkwoningen. Het leefgebied is geschikt; bij veel dijkwoningen is er geschikte broedgelegenheid achter dakpannen en er is voldoende begroeiing om voor een goede dekking te zorgen. Bij de inventarisatie in 2005-2006, noch bij het bezoek in het voorjaar van 2011 is de aanwezigheid van mussen vastgesteld. Het is verder mogelijk dat er gierzwaluwen achter de dakpannen broeden.

Amfibieën en reptielen

Bruine en groene kikker, gewone pad en kleine watersalamander komen in de slootjes van de weilanden en rond de volkstuintuinen voor. Er zijn waarnemingen van zwervende ringslangen geweest. Voortplantingsplaatsen voor de ringslang in de vorm van broeihopen zijn er niet.

Vissen

In de slootjes in de ecozone Schellingwoude komt de kleine modderkruiper voor. In de slootjes in het plangebied zijn alleen algemeen voorkomende niet-beschermd bekend. Het is echter niet onmogelijk dat ook de kleine modderkruiper in het plangebied voorkomt.

Flora

Er wordt geen beschermde flora verwacht.

Analyse

Het plangebied bestaat grotendeels uit groengebied en is vanuit het landelijk gebied goed te bereiken voor grond- en oevergebonden soorten. Voor vleermuizen is er in potentie geschikt foerageergebied rond bomen en rond het volkstuintenpark. Potentiële verblijfplaatsen voor gebouwbewonende soorten als gewone en ruige dwergvleermuis en laatvlieger zijn er in de woningen langs de Schellingwouderdijk. Voor vogels van tuin en park is er ruim nestgelegenheid. Ook voor amfibieën en vissen is er geschikt leefgebied.

5. Ingrepen en analyse van de effecten op flora en fauna

Het plan

Het bestemmingsplan is conserverend van karakter. Nieuwe ontwikkelingen worden niet direct mogelijk gemaakt. Voor een aantal (beschermd) soorten geldt dat ook kleine ingrepen van invloed kunnen zijn op hun duurzaam voortbestaan. Vooral verblijfplaatsen van vleermuizen en gierzwaluwen in gebouwen zijn kwetsbaar, omdat hun verblijfplaatsen nog al eens over het hoofd worden gezien. Bij grotere ingrepen aan daken en aan muren moet rekening worden gehouden met de mogelijke aanwezigheid van deze soorten. Voor de twee kleine woningbouwprojecten binnen het plangebied is in 2010 een Natuurtoets gedaan. Hierin wordt voor de locatie Paterslaan verondersteld dat er vleermuisverblijven zijn. Als dat zo is zal op deze verblijfplaatsen een negatief effect te verwachten zijn.

6. Consequenties natuurwetgeving en ontheffing Flora- en faunawet

Gebiedsbescherming

Het plan bevindt zich buiten de Speciale Beschermingszones. Het IJmeer is het dichtstbijzijnde gebied met deze status. Externe werking van het plan op dit Vogelrichtlijngebied is niet aannemelijk. De Ecologische Verbindingszone Gooi- en Vechtstreek moet voor een deel nog worden uitgevoerd. Via het Zeeburgereiland en de Oranjesluizen komt deze aan bij de IJ-oever van Schellingwoude. Om goed te kunnen functioneren zouden de oevers tussen de sluisen en de Schellingwouderbrug ecologisch ingericht moeten worden.

De Hoofdgroenstructuur is een onderdeel van de Structuurvisie 2040 van de Gemeente Amsterdam. De Hoofdgroenstructuur is vergeleken met de versie van 2002 uitgebreid met een aantal gebieden. Op de bebouwing na maakt het hele plangebied deel uit van de Hoofdgroenstructuur. Inpassbare voorzieningen zijn in de structuurvisie omschreven per groentype. Ontwikkelingen die daar niet inpassen moeten aan een Technische Advies Commissie worden voorgelegd. Uiteindelijk beslist de Gemeenteraad of een voorziening wordt toegelaten.

Hoofdgroenstructuur Structuurvisie 2011

Soortbescherming

Vleermuizen

In het plangebied moet rekening gehouden worden met de volgende vaste verblijfplaatsen van vleermuizen:

- zomerverblijfplaatsen gewone dwergvleermuis en laatvlieger in gebouwen;
- winterverblijfplaatsen gewone en ruige dwergvleermuis in gebouwen;
- kraamkolonies van gewone dwergvleermuizen in gebouwen;
- baltsplaatsen van gewone en ruige dwergvleermuis in gebouwen en bomen;
- foerageergebied voor gewone en ruige dwergvleermuis, laatvlieger, meervleermuis en watervleermuis;
- vliegroutes voor gewone en ruige dwergvleermuis en laatvlieger en mogelijk meervleermuis.

Bij ingrepen aan gebouwen kunnen zomer-, winterverblijfplaatsen en baltsplaatsen van vleermuizen in de verdrinking komen. Een eerste stap is een beoordeling van het gebouw op mogelijke verblijfplaatsen. Oude gebouwen, maar ook woningen met toegankelijke spouwmuren, hebben vaak goede schuilplaatsen voor vleermuizen. Als een gebouw geschikt is en de voorgenomen ingreep potentiële verblijfplaatsen zal vernietigen, dan is gespecialiseerd onderzoek naar vleermuizen noodzakelijk. Hierbij moet het vleermuizenprotocol worden gevolgd. In de praktijk zal dit betekenen dat er minimaal vier keer per seizoen (van april tot half oktober) in de late avond of vroege ochtend onderzoek zal moeten worden gedaan. Hoe het vleermuizenprotocol moet worden toegepast is te vinden op:

<http://www.gegevensautoriteitnatuur.nl/files/vleermuisprotocol-maart-2010.aspx>

Vleermuizen worden door de Flora- en faunawet zwaar beschermd. Indien uit het nader onderzoek blijkt dat er vaste verblijfplaatsen in de gebouwen zijn moet er volgens de Flora- en faunawet gehandeld worden. In de gedragscode van de Gemeente Amsterdam staan hiervoor de richtlijnen. Hieronder volgt wat de consequenties zouden kunnen zijn.

Bij de sloop of renovatie moet er rekening gehouden worden met in het gebouw verblijvende vleermuizen. De te treffen maatregelen zijn afhankelijk van het type verblijfplaats. Mogelijke maatregelen zijn:

- Bij de planning van de sloopwerkzaamheden moet rekening worden gehouden met kwetsbare periodes van de aangetroffen soorten, deze periodes verschillen per type verblijfplaats;
- Het ongeschikt maken van verblijfplaatsen op het juiste moment (zodat vleermuizen voor de sloop kunnen wegtrekken).

Ten tweede moet worden aangetoond dat de functionaliteit van de vaste rust – en verblijfplaatsen behouden blijft. Dat kan door:

- Werkzaamheden aan gebouwen met geschikte verblijfsplaatsen te faseren;
- In de nieuwbouw voorzieningen aan ter treffen waardoor vleermuizen deze gebouwen weer als verblijfplaatsen kunnen gebruiken. Dit kan door bijvoorbeeld een deel van een spouwmuur voor vleermuizen toegankelijk te maken of vleermuiskasten in te metselen.

Eventuele ontheffingsaanvraag verblijfplaatsen van vleermuizen

Voor het vernietigen van vaste verblijfplaatsen is een ontheffing van artikel 11 van de Flora- en faunawet nodig. Omdat vleermuizen op bijlage IV van de Habitatrichtlijn staan kan ontheffing alleen aangevraagd worden op grond van een belang uit de Habitatrichtlijn. Van toepassing op dit project is alleen 'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten'.

Bij de ontheffingsaanvraag moet aangetoond worden:

- dat er een geldig belang van toepassing is;

- dat met het treffen van mitigerende maatregelen de vleermuizen ontzien kunnen worden en
- dat er met bijvoorbeeld compenserende maatregelen voldoende alternatieve verblijfsmogelijkheden gecreëerd kunnen worden.

Als de maatregelen voldoende zijn dan geeft het ministerie van ELI een 'positieve afwijzing', dat wil zeggen dat de gevraagde ontheffing niet gegeven wordt, omdat deze niet nodig is.

Kleine zoogdieren, amfibieën en de ringslang

De kleine zoogdieren en de amfibieën zijn beschermde soorten. Voor deze soorten geldt echter een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen. De ringslang komt zwervend voor in het gebied, echte verblijfplaatsen heeft hij hier niet.

Broedvogels

Voor de meeste broedvogels geldt dat er geen problemen met de Flora- en faunawet zijn als de broedperiode bij werkzaamheden wordt vermeden.

Voor een aantal broedvogels geldt dat de nesten ook buiten de broedtijd, dus het hele jaar beschermd zijn. In het plangebied kunnen dit gierzwaluw (onder dakpannen), ransuil (volkstuintuinen) en sperwer (bomen) zijn. Indien het nest van één van deze soorten in het geding komt moet er een omgevingscheck gedaan worden: kunnen deze soorten zelfstandig een nest in de omgeving vinden.